

OLIMPIADA LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ-OLAV

Clasele IX-XII

Etapă națională

Proba A

6 aprilie 2026

nivelul 1 – clasele a IX-a și a X-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Total: 100 de puncte.

Citește cu atenție textele, apoi cerințele și răspunde, pe foaia de concurs, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

40 de puncte

Povestașul
(fragment)

de Mario Vargas Llosa

„Avea să mă întrebe tocmai el, pe mine, ce sunt povestașii? Sau soții Schneil aveau să-mi spună, ca și învățătoarea și *curaca*-pastorul, că nu auziseră niciodată vorbindu-se despre ei? M-am gândit că, într-adevăr, povestașii nu există: fuseseră născociți de mine și, după aceea, ca să le dau o realitate, îi instalasem în false aduceri aminte.

— Ah! povestașii! a exclamat doamna Schneil, într-un târziu.

Și a fâșăit cuvântul sau fraza aceea, ca niște frunze călcate în picioare. Mi s-a părut că vine spre mine traversând timpul, din bungaloul de pe malurile lacului Yarina, unde îi auzisem prima oară pe când eram doar un adolescent mai răsărit.

— Ah! a repetat Edwin Schneil, imitând crepitația, o dată, de două ori, cu urmă de mirare în glas. Povestașii! *Speakers!* Da, firește, e o traducere posibilă.

— Și de unde ați aflat de ei? a spus doamna Schneil, întorcând capul spre mine.

— De la dumneavoastră, de la amândoi, am murmurat eu.

I-am ghicit deschizând larg ochii în penumbră și schimbând între ei priviri mirate. Le-am arătat atunci că, din acea seară petrecută în bungaloul lor de pe malul lacului Yarina, când îmi povestiseră despre ei, povestașii *machiguengas* trăiseră cu mine, intrigându-mă, derutându-mă, și că de atunci am încercat de mii de ori să mi-i închipui în peregrinările lor prin pădure, aducând și ducând istorisiri, povești, glume, născociri, de la o «insuliță» *machiguenga* la alta, pe această mare amazoniană pe care pluteau în derivă la capriciul adversităților. Le-am spus că, dintr-un motiv greu de explicat, existența acestor povestași, dorința de a ști ce făceau ei și ce rol aveau în viața poporului lor fuseseră în cei douăzeci și trei de ani un puternic stimul în propria-mi muncă, o sursă de inspirație și un exemplu pe care mi-ar fi plăcut să-l imit. Mi-am dat seama că vorbeam cu exaltare și am tăcut. [...]

— Mda. Ce ciudat! Cine și-ar fi putut închipui că n-o să uitați chestia asta și, mai ales, că o să capete o semnificație deosebită în viața dumneavoastră, a spus în cele din urmă, ca să zică și el ceva, Edwin Schneil. Părea perplex și cam stânjenit: Eu nici măcar nu mai țineam minte că data trecută atinsesem problema... vorbitorilor?, nu, a povestașilor?, parcă așa... Ciudat! Foarte ciudat!

— Nu mă miră deloc că Martín și învățătoarea din Nuevo Mundo n-au vrut să vă spună nimic despre ei, a intervenit, după câteva clipe, doamna Schneil. E un subiect pe care niciunui *machiguenga* nu-i place să-l abordeze. O problemă foarte personală, secretă. Nici cu noi, care îi cunoaștem de atâta timp, iar pe mulți dintre ei i-am văzut chiar născându-se. E ceva ce nu înțeleg, pentru că ei povestesc totul despre credințele lor, despre riturile cu *ayahuasca*, despre vrăjitori.

N-au niciun fel de reținere. Dar în privința povestașilor, da. Este singurul lucru pe care îl evită întotdeauna. Edwin și cu mine ne-am întrebat deseori de ce acest tabu.

— Da, e ciudat, a recunoscut Edwin Schneil. E de neînțeles, pentru că ei sunt foarte comunicativi și nu șovăie niciodată să răspundă la orice întrebare. Sunt cei mai buni informatori din lume, întrebați-l pe oricare antropolog care a fost pe aici. Poate că nu le place să vorbească despre ei, nici să fie cunoscuți, pentru că povestașii sunt depozitarii secretelor de familie. Ei cunosc toate intimitățile indienilor *machiguengas*. Cum e zicala aia? «Rufele murdare se spală în familie, nu?» Poate că tabuul legat de povestași răspunde unui asemenea sentiment. În întuneric, doamna Schneil a izbucnit în râs.

— Bine, e o teorie care pe mine nu mă convinge, a spus. Pentru că *machiguengas* nu sunt deloc rezervați în privința intimităților. Dacă ați ști de câte ori am rămas cu gura căscată și cu obraji în flăcări auzind ce spuneau...

— Dar, în orice caz, vă înșelați dacă vă închipuiți că e vorba de un tabu religios, a afirmat Edwin Schneil. Pentru că nu este. Povestașii nu sunt vrăjitori sau preoți, ca *seripigari* sau *machikanari*. Sunt, pur și simplu, povestași.

— Știu, i-am răspuns. Mi-ați mai explicat și prima oară. Și tocmai asta mă emoționează. Faptul că acești *machiguengas* îi consideră atât de însemnați pe niște simpli depănători de povești, încât trebuie să păstreze secretul asupra lor. [...]

— Și în toți acești ani, n-ați auzit niciodată vreun povestaș? i-am întrebat eu.

— Eu n-am avut norocul ăsta, a spus doamna Schneil. Mie nu mi-au dat până acum prilejul. Dar lui Edwin, da.

— Și încă de două ori, a pufnit el. Cu toate că, într-un sfert de veac, nu e prea mult, nu? Sper că tot ce-o să spun n-o să vă dezamăgească, în orice caz, nu mi-ar face plăcere să repet experiența.

Prima oară fusese o simplă întâmplare, trecuseră de atunci cel puțin zece ani. Soții Schneil erau de câteva luni într-o mică așezare *machiguenga*, pe râul Tikompinia, iar într-o dimineață, lăsându-și acolo soția, Edwin s-a dus să facă o vizită unei alte familii a comunității, la câteva ceasuri de mers cu canoa, pe râu în sus. A călătorit însoțit de un puști, care îl ajuta la vâsle. Când au ajuns au constatat că, în loc de cinci sau șase *machiguengas*, câți trăiau acolo și pe care Edwin Schneil îi cunoștea, erau cel puțin douăzeci, unii veniți din cătune foarte îndepărtate. Stăteau pe vine, în semicerc, bătrâni și copii, bărbați și femei, în jurul unui bărbat care perora, așezat și cu picioarele încrucișate, cu fața la ei. Era un povestaș. Nimeni n-a protestat când Edwin Schneil și băiatul s-au așezat să asculte. Iar povestașul nu și-a întrerupt monologul în timp ce ei se alăturau ascultătorilor.

— Era destul de bătrân și vorbea atât de repede, că mi-a fost tare greu să-l urmăresc. Probabil că vorbea de o bună bucată de vreme. Nu părea deloc obosit. Iar spectacolul a mai durat câteva ceasuri. Din când în când îi întindeau un vas cu *masato* să-și mai dreagă glasul cu o dușcă. Nu, până atunci nu-l mai văzuse niciodată pe povestașul ăsta. Destul de bătrân, la prima vedere, cu toate că, știți, aici, în junglă, se îmbătrânește mai repede. La *machiguengas*, bătrân poate însemna treizeci de ani. Era un bărbat scund, vânjos, foarte expresiv. Eu, dumneavoastră sau oricine ar vorbi atâtea ore în șir ar răguși și ar obosi. Dar el, nu! Vorbea, vorbea întruna, plin de energie. În fine, asta era treaba lui și, neîndoindu-l, o făcea foarte bine.

Despre ce vorbea? Păi îi e imposibil să-și mai aducă aminte. Ce brambureală! Despre toate lucrurile care-i treceau prin minte. Despre cele patru lumi ale universului *machiguenga*, despre călătorii, zei, animale și geografia celestă. Lui Edwin Schneil îi era greu să urmărească șuvoiul de vorbe care sărea de la recolta de manioc la demoni, nașteri, căsătorii sau nedreptățile perioadei de sângerare a arborilor, cum numeau ei epoca febrei cauciucului. Foarte curând, Edwin Schneil a fost mai interesat nu de povestaș, ci de atenția fascinantă, extatică, cu care indienii *machiguengas* îl ascultau, primindu-i glumele cu îndelungi hohote de râs sau întristându-se o dată cu el. Cu ochi lacomi, cu gurile căscate, cu capetele drepte, nu pierdeau nicio inflexiune, niciun cuvânt din ce le spunea. [...]

— Trebuie să recunosc că nu mai țin minte mare lucru din ce povestea, a spus Edwin Schneil. Vă pot da doar câteva exemple. Ce amestecătură! Da, îmi aduc aminte că a povestit ceremonia de inițiere a unui tânăr șaman, cu *ayahuasca*, sub supravegherea unui *seripigari*. A povestit despre viziunile pe care le avusese. Ciudate, incoerente, ca unele poezii moderne. A mai

vorbit despre proprietățile unei păsărele, *chobiburiti*; dacă se mărunțesc bine oscioarele de la aripi și se îngroapă în pământul de sub casă, este garantată armonia în familie.

— Am aplicat rețeta și, la drept vorbind, n-a prea dat rezultatele scontate, a spus în glumă doamna Schneil. Tu ce părere ai, Edwin?

El a râs.

— Îi distrează, povestașii sunt filmele lor, televiziunea lor, a adăugat domnul Schneil, acum serios, după o pauză. Cărțile lor, circul lor, toate distracțiile de care dispunem noi, oamenii civilizați. Pentru ei, distracția este una singură pe lume. Asta sunt pentru ei povestașii. Atât și nimic mai mult.

— Și nimic mai puțin, l-am corectat eu cu blândețe.

— Credeți? a spus el, derutat. Bine, da! Dar, iertați-mă că insist, nu cred să fie ceva religios aici. De aceea atrage atenția tot acest mister, secretul cu care îl înconjoară.

— Se înconjoară cu mister ceea ce este important, mi-a venit mie să mai spun.

— Nu e nicio îndoială în privința asta, a afirmat doamna Schneil. Pentru ei, povestașii sunt foarte importanți. Dar n-am descoperit de ce.

L-am întrebat pe Edwin dacă a stat atunci de vorbă cu povestașul cel bătrân.

— De-abia am avut timp. La drept vorbind, când a terminat de vorbit, eram zdrobit de osteneală, mă dureau toate oasele. Așa că am adormit pe loc. Vă dați seama, patru sau cinci ore de stat jos, fără să mă mișc, după ce vâslisem contra curentului aproape toată ziua?! Și ascultând tot felul de năzbâtii. Nu mai eram în stare de nimic. Am adormit, iar când m-am trezit, povestașul plecase deja. Cum indienilor *machiguengas* nu le place să vorbească despre asta, n-am mai putut afla nimic despre el. [...]

Era acolo: mergând printre tufișuri și trunchiuri, de-abia vizibil printre desișurile vegetale, mergând, mergând, după ce vorbise timp de zece ore, spre următorii săi ascultatori, pentru a continua să vorbească. De câți ani făcea treaba asta? Cum începuse? Era o ocupație care se moștenește? Îl alegea cineva anume? Sau era obligat de ceilalți?

Glasul doamnei Schneil a șters imaginea.

— Vorbește-i despre celălalt povestaș, a zis ea. Cel care a fost deosebit de agresiv. Albinosul. O să-l intereseze, sunt convinsă.

— Ei, nu știu dacă era chiar albinos, a râs Edwin Schneil în întuneric. Între noi, îi mai ziceam și *Gringo*. De data asta n-a mai fost din întâmplare. Edwin Schneil se afla într-o așezare de pe râul Timpia, cu o familie de vechi cunoscuți, când pe neașteptate au sosit acolo câteva familii din împrejurimi, pradă unei excitații deosebite. [...] Se îndrepta spre altă așezare, prin pădure, când gazdele sale *machiguengas* l-au ajuns din urmă. Se putea întoarce, putea rămâne. Îl convinseseră pe povestaș.

— Adevărul este că nu erau convinși nici unii, nici ceilalți că e bine să rămân, iar cel mai puțin convins era povestașul însuși, a adăugat. Era vădit că nu-i făcea nicio plăcere prezența mea. M-a făcut să-i simt ostilitatea nearuncându-mi nicio privire. Acesta-i procedeul *machiguenga*: să-l faci pe cineva invizibil prin ura ta. Dar între noi și acea familie de pe Timpia exista o legătură foarte strânsă, o înrudire spirituală, ne tratam cu apelativele de «părinți» și «fii».

— Este foarte puternică legea ospitalității la indienii *machiguengas*?

— Mai curând legea înrudirii, a spus doamna Schneil. Dacă niște «rude» sunt găzduite de alte «rude», sunt tratate regește. Nu se întâmplă prea des, din cauza distanțelor mari care îi despart. De aceea l-au întors din drum pe Edwin și s-au împăcat cu gândul că și el să-l asculte pe povestaș. Nu voiau să jignească o «rudă».

— Mai bine ar fi fost mai puțin ospitalieri și m-ar fi lăsat să plec, a suspinat Edwin Schneil. Când îmi aduc aminte de acea noapte, încă mă dor oasele și, mai ales, gura, de cât am căscat.

Povestașul își începuse relatările la căderea serii și a vorbit toată noaptea, fără întrerupere. Când a tăcut, cerul se luminase peste coroanele copacilor. Dimineața își intrase în drepturi. Edwin Schneil avea atâtea crampe la picioare, atâtea ace în trup, că au trebuit să-l ajute să se ridice, să facă doi-trei pași, să învețe din nou să meargă. [...]

— Edwin încă mai are coșmaruri, amintindu-și de acea noapte albă, când își stăpâna cu greu căscatul și își tot masa picioarele, a spus doamna Schneil, hohotind.

— Și povestașul? am întrebat eu. [...] Avea părul roșcat? am murmurat. Mi se uscaseră buzele, în schimb mâinile erau transpirate.

— Mai roșcat decât al meu, a răspuns el, râzând. Un adevărat *gringo*, pe cuvânt. La urma urmei, poate că era albinos. N-am putut să-l cercetez prea mult timp. V-am spus în ce stare am rămas după acea ședință de povestiri. Parcă eram paralizat. Iar când m-am trezit, el plecase deja, bineînțeles. Ca să nu trebuiască să mai stea de vorbă cu mine sau să nu-mi mai vadă chipul.

— Ce vârstă putea să aibă? am articulat eu, foarte obosit, de parcă eu aș fi fost cel care vorbise toată noaptea. Edwin Schneil ridică din umeri.

— Cine știe, a suspinat el. V-ați dat probabil seama cât de greu este să le ghiciți vârsta. Ei nu și-o cunosc, nu țin socoteala după sistemul nostru și, în plus, toți ating destul de repede această vârstă mijlocie. Vârsta *machiguenga*, am zice noi. Dar, în orice caz, era mai tânăr decât mine. Ca dumneavoastră, poate, sau ceva mai puțin decât dumneavoastră. [...]

— Vorbea bine *machiguenga*, m-am auzit spunând, cu glas moale.

— Bine? a întrebat Edwin Schneil. Cum să spun? Vorbea, vorbea fără întrerupere, fără pauze, fără puncte. (Râse, exagerând.) Cum vorbesc povestașii. Povestind toate lucrurile întâmplare și care se vor întâmpla. Deci era ceea ce este.”

Traducere din limba spaniolă de Coman Lupu

A. (4 puncte: 1 punct pentru fiecare răspuns corect)

Scrie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Naratorul a auzit pentru prima dată despre povestași:

- a. de la un tânăr șaman;
- b. de la Edwin Schneil;
- c. de la învățătoarea din Nuevo Mundo;
- d. de la soții Schneil.

2. Munca naratorului de a descoperi rolul povestașilor durează:

- a. de o viață;
- b. de douăzeci și trei de ani;
- c. de un sfert de veac;
- d. dintotdeauna.

3. Cea mai importantă lege pentru indienii *machiguengas* este:

- a. legea ospitalității;
- b. legea divină;
- c. legea înrudirii;
- d. legea prieteniei.

4. Vârsta povestașului cu părul roșcat este:

- a. aceeași cu cea a lui Edwin Schneil;
- b. mai mare decât a naratorului;
- c. vârsta *machiguenga*;
- d. vârsta înțelepciunii.

B. (8 puncte: 1 punct pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea din text a următoarelor idei, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos.

--	--	--	--	--	--	--	--

- 1. Doamna Schneil spune că a aplicat rețeta care garantează armonia în familie.
- 2. Naratorul se gândește că povestașii nu există.
- 3. Doamna Schneil spune că indienii *machiguengas* nu sunt deloc rezervați în privința intimităților.

4. Naratorul se întreabă dacă ocupația de povestaș se moștenește.
5. Soții Schneil petrec câteva luni într-o mică așezare *machiguenga*.
6. Edwin Schneil se simte ca paralizat după o ședință de povestiri.
7. Povestașul vorbește despre nedreptățile perioadei de sângerare a arborilor.
8. Edwin Schneil spune că indienii *machiguengas* sunt cei mai buni informatori din lume.

C. (10 puncte)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

a. Precizează care este atitudinea indienilor <i>machiguengas</i> când sunt întrebați despre povestași.	2 puncte
b. Notează o sintagmă prin care sunt definiți povestașii.	1 punct
c. Explică ce este <i>procedeul machiguenga</i> .	3 puncte
d. Prezintă efectul creat de povestaș în comunitate.	4 puncte

D. (18 puncte)

Ești invitat/ invitată la „Televiziunea adolescenților” la o emisiune pe tema: *Nevoia de a povesti – divertisment sau supraviețuire culturală?*

Redactează un text, de cel mult 30 de rânduri, care să reprezinte intervenția ta în emisiune. Vei susține un punct de vedere prin două argumente, în dezvoltarea cărora vei valorifica textul lui Mario Vargas Llosa și experiența ta culturală.

SUBIECTUL al II-lea**30 de puncte**

Există momente în teatru când cuvintele par simple accesorii de care te poți dispensa fără regret. Spectacolul „Între lumi”, prezentat recent în spațiul intim de la UNTEATRU, este o astfel de demonstrație de forță a fragilității, unde pantomima și dansul se contopesc pentru a rescrie gramatica emoției. Încă de la primele secunde, regimul de iluminare auster și liniștea aproape palpabilă din sală avertizează spectatorul: urmează o incursiune în invizibil. Protagonistul (interpretat cu o precizie magnetică de Lari Giorgescu, sub îndrumarea maestrului Gigi Căciuleanu) nu „joacă” o poveste, ci o desenează în aer.

Corpul ca un manuscris deschis

Ceea ce frappează în această producție este refuzul clișeului. Nu vedem mimi captivi în cutii de sticlă, ci vedem tensiunea dintre control și abandon. Fiecare mișcare a degetelor pare să articuleze un paragraf întreg dintr-un roman nescris. Actorul reușește performanța rară de a transforma tăcerea într-un dialog activ cu publicul; nu este o tăcere vidă, ci una plină de întrebări.

Momentele de virtuozitate tehnică – acele opriri bruște în efort (izometria specifică pantomimei înalte) – nu sunt folosite pentru a impresiona, ci pentru a puncta stări de spirit. Când brațele artistului se ridică lent, ca și cum ar învinge gravitația unei mari tristeți, publicul încetează să mai respire la unison cu scena.

Arhitectura invizibilului

Scenografia lipsește cu desăvârșire, dar spațiul este, paradoxal, extrem de aglomerat. Prin arta gestului, scena se umple de obstacole, de amintiri și de prezențe pe care spectatorul începe să le „vadă” cu o claritate aproape deranjantă. Este meritul unei viziuni regizorale care înțelege că pantomima modernă nu este despre „ceea ce pare”, ci despre „ceea ce se simte”.

Muzica (un amestec de acorduri clasice și sunete ambientale) nu vine să acompanieze gestul, ci să-l provoace. Există secvențe în care actorul „dansează” tăcerea dintre note, oferind o interpretare vizuală a pauzelor muzicale.

Un verdict pentru minte și suflet

„Între lumi” este un spectacol necesar într-o eră a zgomotului de fond. Este o lecție despre cum putem comunica esențialul fără a uza de vocabularul limitat al limbajului cotidian. Spectatorul pleacă din sală nu cu o poveste liniară în minte, ci cu o stare de spirit și cu revelația că, uneori, tăcerea este cel mai zgomotos mod de a spune adevărul.

Dacă doriți să vedeți teatru pur, dezbrăcat de artificii și redus la esența sa umană, căutați acest spectacol. Vă va reaminti că suntem, înainte de toate, corpuri care simt și gesturi care caută conexiunea.

(adaptare după <https://www.ziarulmetropolis.ro/pantomima-intre-pasiune-si-efervescenta-spectacolului/>)

A. (4 puncte: 1 punct pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Citește afirmațiile de mai jos, extrase din textul dat sau referitoare la acesta. Transcrie pe foaia de concurs cifra asociată afirmației și notează opțiunea ta. În cazul în care consideri că afirmația exprimă un fapt, notează litera F în dreptul cifrei. În cazul în care consideri că afirmația exprimă o opinie, notează O.

1. Protagonistul este interpretat de Lari Giorgescu, sub îndrumarea lui Gigi Căciuleanu.
2. „Între lumi” este un spectacol necesar într-o eră a zgomotului de fond.
3. Suntem, înainte de toate, corpuri care simt și gesturi care caută conexiunea.
4. Spectacolul „Între lumi” se joacă la UNTEATRU.

B. (10 puncte)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare dintre cerințele de mai jos, referitoare la textul dat.

1. Menționează un element care înlocuiește exprimarea prin cuvânt în spectacolul „Între lumi”.
2 puncte
2. Prezintă meritul regizorului, așa cum reiese din textul dat.
4 puncte
3. Explică sintagma „*Corpul ca un manuscris deschis*”.
4 puncte

C. (16 puncte)

Comentează, în cel mult 10 rânduri, secvența extrasă din textul de mai sus: *uneori, tăcerea este cel mai zgomotos mod de a spune adevărul.*

SUBIECTUL al III-lea

20 de puncte

1. Prezintă scopul pentru care a fost creat afișul de mai jos.
5 puncte
2. Explică o tehnică de persuasiune utilizată în realizarea afișului.
5 puncte
3. Comentează, în cel mult 20 de rânduri, două elemente de compoziție a afișului.
10 puncte

NIMIC DE ZIS

SPECTACOL DE PANTOMIMĂ ȘI IMPROMIATAȚIE

MIMO POET
& FRIENDS

 CADMIEL
BOȚAC

 BILETE PE
 EVENTBOOK.RO

3 NOIEMBRIE | ORA 19:00
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR

ORGANIZAT DE

PARTENERI

